РІК ЗАЛОЖЕНЯ 1893.
"СВОБОДА"
"LIBERTY"
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу,
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
the Ukrainian Newspaper
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by Ukrainian National Association
at 83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

Урядовий орган Українського Народного Союза -- "SVOBODA" -- Official organ of Ukrainian National Association.

РІК XXV. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., субота 25-го серпня 1917. Ч. 100. VOL. XXV. JERSEY CITY, N. J., Saturday, August 25, 1917. No. 100.

РОСІЯ ЗНОВА НАД БЕРЕГОМ РУЇНИ.

Становище правительства Керенського сильно захитане.

Наступ Німців на північи. -- Поголоска про упадок міста Риґи.

РОСІЙСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО ВІДЛОЖИЛО УСТАНОВЧІ ЗБОРИ НА ДЕНЬ 11. ГРУДНЯ.

Вісти з України.

—o—

Українці не богато надіють ся від Установчих Зборів.

Як доносить „Утро Россіи" з Києва, на засіданю місцевого екзекутивного комітету суспільних інституцій через два дні дискутовано над українським питанєм.

Большевики заявили, що Українська Центральна Рада опираєть ся на двох останних зїздах, які були ведені у шовіністичнім дусї. Опираючи ся „на українське кулачество", Українська Центральна Рада оголосила себе правительством.

Український соціял-демократ Чикаленко заявив, що Українці не богато надіють ся від Установчих Зборів. Слідуючий крок Ради не буде подібний на минувший. Покищо Рада говорить ще льояльним язиком, але наступить час, коли прийдеть ся заговорити иншим язиком. Чикаленко візвав, щоби Українську Центральну Раду признати органом більшости на Україні, яка має у своїх руках дійсну силу.

Українізація інституцій.

Київ, 3. липня. — **В земстві ведеть ся українізація управ. Розпочала ся переміна російського діловодства на українське.**

Відкрито богато курсів для учителів і урядників, на котрих буде подавати ся науку української мови і инших предметів, як пр. ґеоґрафії й історії України, української літератури і т. п.

Опісля українське правительство має намір видати зарядженє щодо загальної переміни діло- і книговодства у всїх інституціях на український язик. Признано також конечним, щоби всї вивіски в земських інституціях були замінені на українські. **Російський язик має уживати ся лише в зносинах з центральним правительством і з орґанізаціями великоросійських місцевостий.**

Нині розпочав ся ґуберніяльний український національний зїзд.

(„Рѣчь", з 3. липня 1917).

Маніфест тимчасового російського правительства до українського народу.

Горожани Українці!

В дни великих проб звертаєть ся до вас Тимчасове Правительство в імени всеї свобідної Росії.

Через такі проби Росія стремить до утвердженя свободи, котра дасть народови добробут і приверне всїм національностям їх права.

Здобутки революції — в небезпеці.

Коли Росію розібє зверхний ворог, або коли переможуть вороги свободи, тоді погибне загальна праця всїх народів, замешкуючих Росію.

Перевести державу кріэь ті небезпеки, скликати Всенародні Установчі Збори, на яких усї народи Росії загальним і рівним голосованєм явно і рішучо вискажуть свою волю, — отсе задача, котру поставило собі Правительство, тимчасовийноситель революційної власти.

Се і ваша задача, горожани Українці. Чиж ви не є частию свобідної Росії? Чиж доля України не звязана нерозривно з долею всеї освободженої Росії?

Хто може сумнївати ся, що Росія, стояча під прапором новної народовласти, обезпечить права всїх національностий, входячих у її склад?

Народи зуміють через своїх представників на Установчих Зборах викувати ті форми державного і господарського устрою, котрі в цілости відповідали би їх національним змаганям.

З точки відношеня супроти всїх національностий Росії Тимчасове Правительство вже почало переводити в житє права культурної окремішности і, переняте живим спочуванєм і розуміннєм свого довгу перед українським народом, воно намагаєть ся стерти всї сліди гнету, якому сей нарід підлягав.

Тимчасове Правительство почувалось і почуваєть ся до обовязку прийти до порозуміня із суспільно-демократичними орґанїзаціями України щодо тих переходових справ, котрі в будучности можуть і повинні бути приняті, щоби обезпечити права українського народу в місцевій управі і самоуправі в школї і суді; — міри, які підготовляють перехід до того кінцевого свобідного устрою, котрий Україна повинна одержати з рук Всенародних Установчих Зборів.

Однак повний перестрій державного орґанізму Росії і устрою всеросійської армії є неможливі під огнем зверхних ворогів і при великих небезпеках у нутрі для свободи.

Братя Українці! Не йдіть же згубним шляхом роздробленя сил освободженої Росії. Не відривайте ся від загальної батьківщини, не розбивайте спільної армії в хвили грізної небезпеки. Не вносїть братовбийчої різнї в народні ряди, якраз тоді, коли є потрібне напруженє всїх народних сил для оборони держави від воєнного розгрому, для поконаня внутрішних перешкод. В нетерпеливім змаганю зараз же закріпити форми державного устрою України, не наносїть смертельного удару цілій державі і самим собі. Бо погибель Росії буде погибелию і вашої справи.

Нехай всї народи Росії тіснійше злучать свої ряди в боротьбі із загрожуючими державі зверхними і внутрішними небезпеками. І нехай кінцеве рішенє всїх основних справ вони предложать недалеким уже Установчим Зборам, на котрих вони-ж самі будуть рішати долю і загальної їм усїм вітчини Росії, і всїх її окремих областий.

Міністер-предсїдатель кн. **Львов.**

29. червня 1917 року.

(Сей маніфест видало російське правительство тоді, коли на всеукраїнськім зїзді у Києві ухвалено зірвати зносини з провізоричним російським правительством, проголосити автономію України і утворити своє власне правительство).

НА СХІДНІМ ФРОНТІ.

Німці розпочали наступ над Двиною.

БЕРЛІН, 23. серпня. — Урядовий німецький звіт звучить:

„АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА: На боевім фронті коло Риґи, Двинска і Тернополя, як також над рікою Збручем, розпочали ся знова сильні воєнні операції.

„АРМІЯ АРХ. ЙОСИФА: На полудне від ріки Тротус румунські війска перевели масовий наступ, щоби відзискати втрачені становища коло Ґрозешті і Совеї. Всї напади відбито з дуже тяжкими втратами для неприятеля.

„АРМІЯ МАКЕНЗЕНА: Положенє не змінило ся".

Російські війска над Двиною уступають назад.

ПЕТРОҐРАД, 23. серпня. — Урядовий рапорт звучить:

„На північи німецькі війска розпочали в понеділок наступ з напрямі Тукул. Наші передні сторожі, зложені з відділів кінноти, уступили назад. **У вівторок рано німецькі війска перевели сильний наступ між болотами Тікуль а рікою Аа і переломили наші передні становища. Наші війска уступили дві-три верстви назад.**

„В околиці Двинска німецька артилерія розпочала сильне бомбардованє.

„В напрямі Бродів німецька артилерія бомбардує наші становища.

„На румунськім фронті в околиці Окни битва відбуваєть ся зі змінним щастєм. В напрямі від Фокшані неприятель переводив лише слабі напади.

„На прочім фронті перестрілка".

Наступ коло Риґи триває дальше.

БЕРЛІН, 23. серпня. — Німецький рапорт звучить:

„АРМІЯ КН. ЛЕОПОЛЬДА: Російські війска, спаливши села, уступили без боротьби з правого берега ріки Аа аж по лінію Одінґ-Біґавн. Німецькі війска заняли весь терен, який неприятель опорожнив.

„АРМІЯ АРХ. ЙОСИФА: Між Прутом і Молдавою були декуди воєнні операції досить оживлені. На північ від Ґрозешті і в околиці Совеї напади румунських війск були безуспішні.

„АРМІЯ МАКЕНЗЕНА: Положенє остало без зміни".

Російський рапорт.

ПЕТРОҐРАД, 23. серпня. — Російський рапорт звучить:

„В околиці Тукум (над Двиною) російські війска уступили перед переважаючою силою неприятеля на нову боеву лінію коло Франкендорфу. Німці розпочали в сій околиці сильне бомбардоване при помочи артилерії.

„По рукопашній битві на полудневий захід від озера Бабіш вдало ся здержати напади німецьких патруль. Підчас візитациї окопів зістав ранений ґенерал-майор Круглевський.

„В околиці Окни (в Румунії) битва триває дальше.

„Коло Фокшані наступ Німців на Марашешті зістав ударемнений".

Поголоска про упадок Риґи.

ВАШІНҐТОН, 23. серпня. — **Нині розійшла ся тут вістка, що балтійська пристань, Риґа, впала в руки Німців. Російські війска без найменьшого опору і без битви уступили на схід, зовсім не слухаючи приказів своїх командантів.**

Ані російське посольство ані департамент для заграничних справ не старали ся перечити сю поголоску. На численні запити одержано від них одну відповідь: „Досї нема про се урядового потвердженя".

Упадок Риґи мав би не лише воєнне, але також велике політичне значінє. З одної сторони Німці отворили би собі дорогу на Петроґрад, з другої знова сторони упадок Риґи погіршив би значно внутрішне політичне положенє в Росії.

Наступ коло Риґи під особистою командою Ґінденбурґа.

ЛОНДОН, 23. серпня. — Як доносять з Амстердаму, головний шеф німецького війскового штабу, **ґен. Ґінденбурґ, перебуває на боевім фронті над Двиною, де обняв команду над німецькими війсками і особисто переводить воєнні операції.**

Новий російський командант на північнім фронті.

ПЕТРОҐРАД, 23. серпня. — **Ґен. Лечицький зістав іменований головним командантом російських війск на північнім боевім фронті на місце ґен. Клембовського.**

Ґен. Лечицький був в минувшім році правою рукою ґен. Брусілова підчас наступу на Галичину і Буковину. Під його командою російські війска заняли були в 1916 р. Чернівці, Коломию і Станиславів.

Ґен. Алексєів радить перенести осідок з Петроґраду до Москви.

ПЕТРОҐРАД, 23. серпня. — Бувший головний шеф російського війскового штабу, ґен. Алексєів, заявив, що **правительство повинно перенести свій осідок з Петроґраду до Москви,** хоч Петроґрадови не грозить ще велика небезпека.

Після гадки ґен. Алесїєва положене є дуже критичне, але не є ще безнадійне.

В РОСІЇ

Тривожні вісти з Росії.

ВАШІНҐТОН, 22. серпня. — **Поважна трівога запанувала в урядових кругах з приводу вістий, які в останних 24 годинах наспіли з Росії до департаменту для заграничних справ.**

Як загально здогадують ся, сї вісти подають дійсний стан критичного положеня, яке панує під теперішну пору в Росії.

Вісти держать урядові круги в як найбільшій тайні. **Ріжні здогади істнують щодо змісту тих вістий. Деякі є тої гадки, що Росії грозить велика небезпека зі сторони соціялістів, які стараютъ ся всю власть загорнути у свої руки і змусити правительство до мира против волі прочих союзників. Инші знова є того переконаня, що становище теперішного російського правительства є сильно захитане і Керенському грозить упадок.**

На запит кореспондента секретар Ленсінґ відповів: „Про сю справу я не можу вам нічого сказати".

Кружить чутка, що Керенський вніс резиґнацію.

В останних днях мали надійти з Росії три ріжні пригноблені вісти, з котрих кожда в полученю з теперішним мілітарним і політичним положенем в Росії може мати дуже велике значінє. Сї вісти є:

1. Братанє німецьких і російських війск на північнім фронті коло Риґи.

2. Німці забрали свої війска з Галичини, бо вважають російську армію неспосібною до переведеня якихнебудь воєнних операцій.

3. Досить холодне приняте Керенського в Москві, який прибув туди відбувати ріжні вступні наради, заки розпічнуть ся „надзвичайні національні збори".

Становище Керенського сильно захитане.

ВАШІНҐТОН, 23. серпня. — **Нині навіть в урядових кругах ніхто не стараєть ся заперечити, що теперішне військове, економічне і політичне положене Росії є незвичайно критичне і ґрізне.**

Секретар загр. справ Ленсінґ, секретар війни Бейкер і секретар фінансів Макаду відбули нині довшу спільну нараду. По довшій дебаті прийшли вони до переконаня, що **вже запізно посилати на поміч Росії війска. Натомісць фінансова поміч для Росії буде залежати від розвою подій в Росії в найблизшій будучности.**

Нині вже ніхто не надієть ся, щоби Росія була всилі перед весною зорґанізувати против центральних держав успішну оборону. Союзником Росії в найблизших місяцях може стати зима.

Як доносять з достовірних російських урядових кругів, **у Петроґраді відбула ся цілотижнева конференція.** Про вислід її нарад російська цензура старала ся не пустити через границю жадних вістий.

В сїй конференції (правдоподібно є тут бесїда про конґрес максималістів у Петроґраді) брали участь противники воєнних здобутків, противники війни, крайні соціялісти, а навіть ліва часть партії Керенського.

Головним предметом конференції була дискусія над політикою Керенського. Противникам війни, як доносять, вдало ся переконати делеґатів і осягнути значну більшість так, що вони мають надію на побіду.

Зовсім не буде великою несподіванкою, коли Керенський і його сторонники втратять керму в державі. На конференції поставлено явно жадане, що провідники держави мають вийти з вибору народа.

На конґресі в Москві надіють ся завзятої боротьби.

ПЕТРОҐРАД, 23. серпня. — Чим більше зближаєть ся день конґресу в Москві (надзвичайні національні збори розпічнуть ся дня 25. серпня), тим сильнійше і яснійше проявляють ся в часописях змаганя, з якими поодинокі партії чи орґанізації виступлять на конґресі.

Вже на підставі часописий можна нині предсказати, що на конґресі прийде до завзятої боротьби. До боротьби стане по одній стороні кабінет, який підопруть соціялісти, по другій знова стороні конституційні демократи (кадети), незадоволені московські купці і бувші ґенерали.

Часописи зовсім явно пишуть, що мусить прийти між ними до отвертої боротьби. На чолї партії, яка має надію на конґресі побороти теперішне правительство, стоять: Родзянко, Мілюков, ґен. Русїлов і ґен. Алексєєв. Вони злучили ся з провідниками московських орґанізацій. В їх пляні є з цілою силою вдарити на всїх членів правительства, з виїмком Керенського. Про Керенського ґоворять вони, що він може виратувати державу, але мусить освободити ся від впливу робітничих і салдатських депутатів.

Ся опозиційна партія буде старати ся також між иншим, щоби в Росії завести війскову диктатуру.

На нараді опозиційної партії сказано, що Петроґрад є осідком російського лиха, загарбавши у свої руки ціле правительство.

Ґен. Алексєів виступив дуже остро против першого розказу, виданого радою робітничих і салдатських депутатів, яким знищено карність в армії, впроваджуючи повну свободу. Ґен. Брусїлов у всїм годив ся з виводами ґен. Алексєєва.

Росія і Злучені Держави собі взаїмно недовіряють.

ВАШІНҐТОН, 23. серпня. — **Один з вашінґтонських кореспондентів, який є добре обзнакомлений з відносинами між Злученими Державами і Росією, заявив, що між обома державами є брак взаїмного довіря.**

„Елайгу Рут, — говорить кореспондент, — будучи на чолї американської комісії в Росії, представив ся в добрім сьвітлі перед провізоричним російським правительством, але російські соціялісти і сторонники Німеччини в Росії, користаючи з того, що Рут колись стояв у зносинах з великими фінансовими інституціями, представили ціль приїзду Рута до Росії в так чорнім сьвітлі, що через те потерпів на

(Продовжене на стороні 3-тій).

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper
published three times a week: Tuesday, Thursday and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ANDREW SAWKA, manager
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

SUBSCRIPTION:	ПЕРЕДПЛАТА:
to United States:	в Злучених Державах:
$2.50 per year	на рік $2.50
$1.25 per 6 months	на пів року $1.25
$1.00 per 4 months	на 4 місяці $1.00
to Jersey City and to foreign countries:	В місті Jersey City і за границю:
$3.25 per year	на рік $3.25
$1.75 per 6 months	на пів року $1.75
$1.00 per 3 months	на 3 місяці $1.00
Single copy 3 cents.	Поодиноке число 3 центи.

За кожду зміну адреси платить ся 5 центів.

Адреса: SVOBODA
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу „Svoboda".

При висиланю замовленя належить долучити моні-ордер або чек.

Число телефону 498 Montgomery.

AMERICAN ASSOCIATION OF MEMBERSHIP LABEL FOREIGN LANGUAGE NEWSPAPERS

За всї оголошеня поміщувані в „Свободї" редакція не відповідає. — Рукописий не звертаєть ся.

З біжучої хвилі.

Київське „Утро Россіи" доносить, що український соціял-демократ, Володимир Винниченко, підчас української політичної прогульки по Днїпрі заявив, що іменований Українською Центральною Радою секретаріят деякі сторони зле розуміють. Секретаріят — се не місцеве правительство, а лише практичний орґан для порішеня місцевих справ України. В будучности, при анархії на Україні, секретаріят може мати й инший характер.

З приводу наступу війск центральних держав Винниченко заявив, що між Українцями є переконанє, яке каже, що вигіднійше для України є відкрити фронт Нїмцям, бо Україна не дібєть ся від Росії того, що може дістати від німецької окупації.

Розвиткови авантуризму — говорив Винниченко — **сприяє становище російського правительства супроти Українців, яке родить сепаратистів, авантурників і ґерманофілів.**

Одержали ми вкінци то славетне (137) число консервативної „Рѣчи", в якім вступну статю присьвячено Українській Центральній Раді. Проголошенє У. Ц. Радою автономії України проти волї провізоричного російського правительства (28 червня) „Рѣчь" називає „переведенє в житє ще одного звена ґерманського пляну".

„Рѣчь" обурена на У. Ц. Раду за такий поступок і взиває тимчасове правительство, аби воно до провідників українського руху „примінило суворі законні кари"!...

„Инша річ — каже „Рѣчь" вести переговори з Кронштадом і з анархістами, а инша річ з Україною.

„Заводити міжнародні зносини з відірваною Україною значило би признати розчлененє російської держави".

На всеросійськім зїзді робітничих делеґатів (в Петроґраді, 17. червня б. р.) провідник большевиків, Николай Ленін, сказав:

Я уважаю недоступним становище (московської) революційної демократії супроти Фінляндії і України, розуміючи, що їм повинно ся позволити віддїлитись добровільно від Росії, коли вони того бажають.

Український посол, проф. Юліян Романчук, виголошуючи 14. червня б. р. промову в австрійськім парляменті, заявив, що будучність Австрії може основувати ся лише на автономії окремих національностий; инакше Австрія не може істнувати.

Минувшого четверга в сенаті Злучених Держав промовляв посол Овенс з Оклагоми. Він сказав:

Я пропоную скликати безпроволочно міжнародну конференцію всїх воюючих і невтральних держав в цїли основаня міждержавного правительства із законодатною, екзекутивною і судовою силою, з армією і маринаркою в цїли оборони прав членів-держав перед пруським мілітаризмом.

Дехто скаже, що се є утопією (уроєнем).

Моя відповідь на се є, перше: утопія є ліпша ніж пекло, друге: ся пропозиция не є утопією, і трете: се можна легко здійснити, бо на се вказує факт, що всї великі держави виповіли тепер загальну війну прусіянізмови.

Ми мусимо знищити пруський мілітаризм, яку би се цїну нас не стояло. До сього ми мусимо змобілізувати всї невтральні держави і перетягнути їх на нашу сторону.

ПЕРШЕ УКРАЇНСЬКЕ ПРАВИТЕЛЬСТВО.

—o—

Київ, 3. липня. — **При Українській Центральній Раді основано Головний Секретаріят, який має завідувати всїми справами в границях України.**

Головний Секретаріят складаєть ся з 8 головних секретарів. Іменовані:

Винниченко — предсїдателем головного секретаріяту і головним секретарем внутрішних справ;

Христюк — державним секретарем;

Барановський — гол. секр. фінансів;

Єфремів — гол. секр. для заграничних справ;

Стасюк — гол. секр. поживи;

Мартос — гол. секр. хлїборобства;

Петлюра — гол. секр. війни;

Садовський —гол. секр. судівництва.

* * *

Отсе перший раз стрічаємо склад і імена членів першого українського правительства. Як відомо з давнїйших телєґрам, на всеукраїнськім конґресі, який відбув ся з кінцем червня в Києві, видано універзал до українського народу, проголошуючи автономію України і взиваючи Українську Центральну Раду до утвореня свого власного українського правительства. Перше українське правительство було отже установлене без дозволу російського провізоричного правительства, а навіть проти його волї.

Як се вказує повисша телєґрама, український кабінет міністрів (Головний Секретаріят) складав ся з 8 членів — головних секретарів. **Президентом першого українського Головного Секретаріяту був іменований Винниченко.**

Замітне в складї першого українського правительства є утворенє **департаменту для заграничних справ і департаменту війни.**

Перше українське правительство управляло справами України майже через цїлий місяць, то є по конець липня. Іменно дня 14. липня прийшло до порозуміня між Українцями і провізоричним російським правительством, яке згодило ся остаточно підписати декларацію в справі автономії України. (Декларацію підписали в Києві дня 14. липня представники російського провізоричного правительства, міністер Терещенко і міністер Церетелї).

З кінцем липня покликано до житя нове українське правительство, яке зістало вже потверджене російським провізоричним правительством.

Новий український Головний Секретаріят складаєть ся з 7 департаментів: для **внутрішних справ, фінансів, хлїборобства, просьвіти, праці, торговлї і промислу та для справ національних.**

Департаменти в теперішнім Головнім Секретаріятї ріжнять ся значно від департаментів в першім секретаріятї. Передівсїм усунено в новім секретаріятї департамент для заграничних справ і департамент війни. Зате щодо осіб зайшли дуже малі зміни, бо в новім секретаріятї позістали всї давнїйші члени з виїмком Христюка і Петлюри. Яко новий член до теперішнього кабінету вступив лише один Стешенко.

Як доносять инші знова телєґрами, **Петлюра,** який був в першім Головнім Секретаріятї головним секретарем війни, **зістав іменований предсїдателем головного українського військового комітету,** який стоїть у безпосередній звязи з міністерством війни в Петроґраді.

Тут треба ще замітити, **що правдоподібно Винниченко й тепер займає становище предсїдателя українського Головного Секретаріяту.**

РОСІЯ НАД БЕРЕГОМ ПРОПАСТИ КЛИЧЕ О ПОМІЧ.

—o—

Вашінґтон, 22. серпня. — **Урядово проголошено, що міжнародне положенє вимагає, щоби мирову ноту папи взяти під поважну розвагу.**

Ще недавно держави аліянтів стояли на зовсїм противнім становищи, заявляючи, що всякі мирові переговори і предложеня є передчасні. **На зміну їх становища вплинула заява російського правительства, яке без ніяких обиняків подало своїм союзникам до відома, що Росія не є всилї продовжати дальше війну, коли не одержить сейчас обовязуючих запевнень, що дістане достаточну і постійну поміч від своїх союзників.**

Крім того департамент для заграничних справ одержав півурядову вістку, що **Нїмеччина заключила зі Швайцарією торговельний договір. Подібного договору треба надїяти ся кождої хвилї між Нїмеччиною і Голяндією.**

Росія під військовим зглядом немічна.

Воєнне положенє Росії є на всїх фронтах для аліянтів небезпечне. Воєнні знавці заповідають недалеке занятє Молдавії. Росія не є всилї здержати наступу неприятеля, бо на галицькім фронтї втратила майже всю артилєрію, амуніцію і инші конечні воєнні матеріяли. Крім того лагодять ся німецькі війска також до великого наступу на півночи.

Економічне положенє Росії безнадійне.

Вчера вечером надійшли до Вашінґтону дуже важні й алярмуючі вісти. Секретар Ленсінґ відмовив ся дати всякі близші поясненя, не заперечуючи однак, що вісти одержав. **З достовірних жерел доносять, що сї вісти дотичать головно економічної крізи в Росії.**

Росії грозить цїлковите поражене.

Достовірна урядова особа, яка є добре обзнакомлена зі справами в Росії, заявила:

„Росія представила своїм союзникам зовсїм ясно своє положенє. Тут не розходить ся о якісь полїтичні ради, але о дійсний стан річи: **Росія мусить заперестати війну, коли сейчас не одержить достаточної і постійної помочи. Росії грозить безпосередна небезпека, що неприятель її цїлковито переможе. Коли не буде помочи, Росія не може продовжати дальше війну, хоч як тяжко приходило би їй перенести цїлковите поражене".**

Наступ аліянтів — послїдна дошка ратунку.

Наступ аліянтів у Франції й Італії — се частинна відповідь на клич Росії о поміч. Аліянти розпочали розпучливу і безоглядну боротьбу. Анї один анї другий наступ не був плянований на сю пору. Лише критичне положенє Росії зробило наступ конечностию. Кидаючи на заході і на полудни війска до боротьби, аліянти надїють ся змусити Нїмеччину й Австро-Угорщину, щоби забрали часть своїх війск з російського фронту і в сей спосіб перешкодити наступови на Росію, до якого нїмецькі союзники вже приготовили ся.

Воєнна нарада у Вашінґтонї.

Вчера відбула ся у Вашінґтонї важна воєнна нарада, в якій взяли участь: президент анґлійської комісії Нортклїф, заступник анґлійського посла Барклей, італійський посол Челєре, член французької комісії Тардіє і инші. **На нарадї ухвалено вислати безпроволочно до Росії деякі найконечнїйші ратункові средства, полишаючи на боці висилку матеріялів до всїх инших держав.**

Росія має жаль до Злучених Держав.

Як доносять, **російське правительство скаржить ся на велику байдужність своїх союзників, яку вони оказують супроти Росії.** Якраз ся обставина, що аліянти зволїкали з несенєм помочи Росії, здержуючи висилку ріжних воєнних матеріялів, є у великій части причиною теперішної безвихідної крізи в Росії. **Аліянти мусять приписати самим собі вину, коли Росія перестане вести дальшу війну, бо голою рукою і при порожнім жолудку годї боротн ся.**

Причиною, що аліянти здержали ся з висилкою помочи для Росії, був їх страх, що соціялїстичні елєменти візьмуть в Росії провід у свої руки і змусять її до заключеня окремого мира з Нїмеччиною. Через свою короткозорість аліянти причинили ся в першій мірі до значного утрудненя становища теперішного російського правительства. Помимо того російське правительство потрафило дотепер удержати ся. **Відповідальність за евентуальну катастрофу не спадає на нього, але на правительства аліянтів.**

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЗЇЗД

6—8 квітня 1917 р.

(Конець).

Третий день—8 квітня.

Засїданє почало ся в половині першої години пропозицією проф. Грушевського доповнити президію вибором письменниці Марії Ґрінченко (Загірної), д-ра Павловського з Катеринослава, від селян — тов. Сторубля і від робітників тов. Дубового. Далї Голова У. Ц. Р. пропонує перейти до справ дня і тут же знайомить присутних з тим, як Цен. Рада уявляє собі свою орґанізацію надалї і як повинні бути зроблені вибори до неї. Проф. Грушевський говорить, що хоча Ц. Р. мала признанє з усїх сторін, але вона була зложена з початку тільки з представників київських орґанізацій. Делеґатами з місць доповняла ся несистематично, тому тепер повинна бути зреорґанізована. Нова Ц. Рада повинна бути центром українського політичного житя, вона повинна довершити орґанізацію краю, повинна осьвідомлювати найширші маси України в політичних завданях, що тимсамим являєть ся і осьвідомленєм національним. Вона повинна дати почин системі орґанізації на місцях, але з огляду на те, що не можна чекати, поки се завданє буде ідеально виконане, треба скласти зараз У. Ц. Раду, на нових підставах. Нехай представники орґанізацій сільських, волостних, повітових і ґуберніяльних виберуть своїх делеґатів тимчасово, а по завершеню орґанізації нові орґани її можуть або затвердити сї вибори загальними зборами, або перемінити своїх представників.

З обміну гадок на підготовчім зібраню 26. марта (березїля), підчас засїдань Ц. Р. та на Зїзді складаєть ся така схема виборів:

Представництво з місць: від 7 українських ґуберній (київської, волинської, подільської херсонської, катеринославської, харківської і полтавської), що в цїлости залюднені українською більшостию, вибираєть ся по 4 представники.

По ґуб. чернигівській, кубанській, Таврії та Холмщинї, де є части не-українські, вибирають по 3 представники.

По тих ґуберніях, де Українцї займають меньшу частину ґубернії — бесарабській, чорноморській, воронїжській, Области Війска Донського — по 2 представники.

По ґуберніях, де є невелика частина Українців — як ставропольській, курській, минській, городенській — по 1 представникови.

Від більших українських міст (від Одеси, Харкова, Катеринослава, а також великих кольоній українських (Петроґрад та Москва) по 2 представники.

Від меньших українських кольоній—по 1 представникови.

Все те дасть загалом скількість понад 60 представників.

Представництво від ріжних верств та партій:

Від військових і фльотських комітетів, де є не меньше 500 осіб — по 1 представникови; від робітництва — 5; від селянських спілок — 5; від кооператив — 5: від студентства — 5. Від партій: Союз Автон. Федер. — 5; Соц.-Дем. — 4; Радик.-Дем. — 3; Соц.-Рев. — 3; Самостійників — 1.

Представники від київських орґанізацій: Київські військові орґанізації мають 8 представників.

Просьвітні і професійні орґанізації — 10 представників.

Наукове товариство — 1.

Українське духовенство — 1.

Наконець Ц. Рада має право кооптувати 15% фаховців та представників инших національностий, що будуть іти з Українцями солїдарно.

Повний склад тих представників дасть скількість 100 до 150 людий.

Для веденя біжучих справ потрібно скласти Виконавчий Комітет, з 12 до 15 осіб, котрий разом з головами ріжних комісій та коопттованими фаховцями дасть скількість коло 20 до 30 душ.

Се орґанізованє буде національним. Від нього треба буде перейти до орґанізації територіяльної. Українські комітети з долини до гори, від села до ґубернії, дадуть ініціятиву до територіяльної орґанізації, в порозуміню з представниками инших національностий. Вінцем і центральним орґаном такої орґанізації буде „Краєва Рада", котра передівсїм мусить бути орґанізацією територіяльною — буде обєднувати представників ріжних територій, міст, ґруп і національностий. Таким мусить бути орґан Української Землї.

Свій начерк орґанізації комітету бесїдник закінчив закликом: **„Ви, що стоїте на сторонї нового, демократичного ладу, ви, які стільки вистраждали за нього, повинні дати на місцях ініціятиву і йти до утвореня того ладу одностайно і солїдарно".**

Починаєть ся обговоренє загальних пунктів орґанізації Ц. Ради. Заявляють про потребу ще деяким містам дати голос, про збільшенє числа представників від студенства, про те, що забуто право жіноцтва, промисловців, духовенства. Все те вимагає деяких поправок. **На пропозицію дати місце представникам окупованої Галичини та Буковини порішено дати людности того краю самій наперед висловити свою волю і бажане.**

Починають ся вибори членів до Центральної Ради. В першу чергу поставлено вибір Голови. На сю пропозицію — вибрати Голову — Збори в один голос вигукнули: **„В нас Голова є і буде — п. Грушевський!"...** Але він відхилив сю честь і просив таки вибрати голову таємним голосованем. Після підрахунку записок проф. Грушевський пройшов властиво одноголосно: 588 голосами за нього і пять припадкових голосів, по одному на ріжних кандидатів з тут присутних осіб. Рішено потім вибрати на зїзді також заступників голови. Пропоновано і вибрано явним голосованєм т. В. Винниченка та С. Єфремова.

По підрахованю записок на вибори голови Ц. Ради вибраний знову головою проф. Грушевський дякував не яко голова, а яко старий робітник за солїдарність, з якою проведена робота зїзду о стільки важлива.

По сїм дано слово **представникови Галичини, д-рови Окуневському:**

„Лише що закінчилось величезної важности діло, — казав він — вибір Краєвої Української Ради, котра в найблизшій будучности завідувати-ме політичними справами Вільної України. Галичина і Буковина від сеї орґанізації виключена, бо єдина в сїм дїлї компетентна міжнародна конференція о приналежности сих ще нїчого не рішила. Збори поступили отже, по моєму, правильно і розважно. Але всеж таки вільно чей буде в сїй великій хвилї нам, галицьким Українцям, висказати свою велику радість, що українські лебеді знялись уже до високого могучого лету, і зі всеї душі Вас старших братів до сего поздоровити. Радість наша ще й тому, що Головою Вашим став і наш пр. Грушевський, що найкрасші сили свої нам Галичанам посьвятив. Зі скріпленим серцем дожидаємо тепер і ми нашої долї, яку нам судьба наша незабаром рішить".

Говорять ще инші промовцї, між котрими особливе вражінє зробив селянин М. Одинець з Броварів на Київщинї, котрий просить винести резолюцію про землю і підтримати Селянську Спілку. Свою промову він кінчає словами Шевченка: „обніміте, брати мої, найменчого брата"... **Буря оплесків покриває сї слова, а Голова президії братськи цїлуєть ся з промовцем.**

Перед закритєм Зїзду принято слідуючі резолюції:

1. Український Національний Зїзд протестує проти претенсій на землї не-польські, заявлені тимчасовою польською Державною Радою в декларації на заклик Тимчасового Уряду російського до зєднаня польського народу з вільною російською державою.

2. Український Національний Зїзд, вислухавши заяви і конкретні предложеня українських делеґатів армії і фльоти, поручає Центральній Раді ті конкретні домаганя подати Тимчасовому Урядови.

3. Український Національний Зїзд ухвалив післати привитаня Українцям на фронт.

4. Український Національний Зїзд поручає Центральнній Раді взяти, яко мога скорше, ініціятиву союза тих народів Росії, які домагають ся, як і Українцї, національно-територіяльної автономії на демократичних підставах у Федеративній Російській Републицї.

5. Український Національний Зїзд ухвалює поручити Центральній Раді зорґанізувати зі своїх делеґатів і представників національних меньшостий комітет для вироблення проєкту автономного статута України. Сей статут має бути предложений для затвердженя конґресови України, зорґанізованому так, щоб він висловлював волю людности всеї території України. Санкція автономного устрою України признаєть ся, згідно з резолюцією попередних днів, за Установчими Зборами.

6. Український Національний Зїзд, вислухавши передані йому зі зборів Селянської Спілки резолюції щодо заборони продажи і закладу землї і лїсів, а також довгочасової аренди земель, винищуваня лїсів, продажи, закладу та довгочасової аренди скарбів підземних (угля, руди та инших) — постановляє передати їх Центральній Раді для відповідної заяви Тимчасовому Урядови.

Привитаня від не-українських депутацій на Укр. Націон. Зїзд.

Від грузинських орґанізацій міста Києва, промовляв п. Коіава.

На мою долю выпала счастливая роль — привѣтствовать отъ имени грузинскихъ организацій г. Кіева первый **Украинскій Національный Конгрессъ.** Не одно только чувство этикета диктовало намъ привѣтствовать Васъ; нѣчто болѣе глубокое, искреннѣе привело меня сюда.

Вы украинцы и мы грузины особенно близки другъ другу. Наша прошлая судьба одинакова. Украина и Грузія присоединились къ Россіи съ тѣмъ условіемъ, что они сохранятъ полное право національнаго самоопредѣленія, но недостойные правители Россіи нарушили договоръ и стремились насъ задушить. Когда говорятъ „Украина воскресла" я говорю: **„она не умирала никогда, но лишь теперь настали свѣтлые дни ея жизни".**

Наши сердца, наполненныя радостью вмѣстѣ съ Вами кричатъ: „Да здравствуетъ Свободная Украина! Да здравствуетъ федеративная республика!"

Від Ради Обєднаних еврейських Орґанізацій міста Києва, промовляв п. Биховський.

Мы, представители Совѣта Объединенныхъ Еврейскихъ Организацій г. Кіева; горячо привѣтствуемъ первый Съѣздъ братьевъ-украинцевъ. Великая Русская Революція, освободивъ русскій народъ отъ ига царизма, открыла предъ населяющими Россію народностями широкую возможность устроенія свободной **національной жизни. Естественно, что во главѣ этого могучаго движенія стала многострадальная Украина, національный геній которой крѣпъ и развивался подъ молотомъ преслѣдованій и гоненій.**

„Мы — евреи, вѣками живущіе съ Вами бокъ-о-бокъ, съ радостью встрѣчаемъ благую вѣсть о возрожденіи украинскаго народа.

Мы твердо вѣримъ, что коллективный разумъ украинскаго народа выработаетъ основныя начала устроенія національной жизни, при которыхъ свободный украинскій народъ будетъ расти и крѣпнуть въ братскомъ единеніи съ остальными народами Россіи.

Від Київського Лотишського Т-ва Народної Осьвіти (не виголошене на Зїзді).

Кіевское Латышское О-во Народнаго Образованія горячо привѣтствуетъ Украинскій Національный Съѣздъ, желаетъ плодотворной работы по организаціи всѣхъ народныхъ силъ Украины,

для проявленія ихъ въ творчествѣ новой, свѣтлой справедливой жизни въ свободной, автономной Украинѣ. Латышское О-во вѣритъ, что путь къ этому — объединеніе всѣхъ національностей Россіи, стремящихся къ автономіи — объединеніе, ведущее къ Россійской Федеративно-Демократической Республикѣ, при осуществленіи лишь которой каждая отдѣльная нація прійдетъ къ своему свѣтлому, великому будущему; Латышское О-во вѣритъ также, что Украинскій народъ пойдетъ по этому пути и не позволитъ его разрушить темнымъ силамъ и Германскому варварскому милитаризму.

Да здравствуетъ творческій геній свободы!

Да здравствуетъ свободный Украинскій Народъ, его свѣтлое будущее въ свободной автономной Украинѣ!

Да здравствуетъ Всеросійское свободное Учредительное Собраніе!

Да здравствуетъ Россійская Федеративно-Демократическая Республика!

Від Київ. Вик. Ком. Польських Організацій на Україні, промовляв п. Волошиновський.

Витаючи щирим серцем Український Національний Зїзд, скликаний вперше в самому серці України, в стародавньому Києві, **Київський Виконавчий Комітет Польських Організацій на Україні** бажає учасникам Зїзду поспіху в їх тяжкій праці при підвалинах нового житя, в семї вільних народів.

Але, панове, нова семя вільних народів ще не склалась, ще поміж народами царює ворожнеча, ще є богато народів підяремних, котрі ще тільки ждуть сонця своєї волї. Представниками одного з таких народів ми тут являємось перед вами. Ви тут на вашій рідній землї вже можете сказати ваше вільне, непригнічене слово, виявити волю народу. Наше слово на нашій рідній землї ще доси під примусом і під гнїтом. Право на нашу повну волю в нашій цілій, сукупній рідній країні признане російським народом; зараз же, як тільки він сам пірвав свої довічні пута, залежне тепер від кінця війни, в котрій, дай Боже, тій стороні верх взяти, котра не для грабіжу воює, але бореть ся щиро за волю.

Від кінця війни залежить тепер воля всіх пригнічених народів, в тім числї — ваша і наша. Наша мета тепер спільна і всім нам треба стреміти до неї враз і згідно, плече при плечи, і рука в руку. До сонця йдімо дружно, до того дня, який віщував ваш поет Грінченко: коли „народови руку подасть нарід його брат, його друг".

Ми віримо, що той день прийде і не буде тоді народів-ворогів, а буде згідна семя вільних народів. Покищо на боєвім фронтї стоять ще узброєні полки ворожого народу.

Український Національний Зїзд зібрав ся в такий час, коли перед лицем ворога треба стояти кріпко, коли треба найбільше боятися всього, що розєднує і ослабляє сили.

Дай же Боже, щоби ваша теперішня праця вийшла на користь вашій країні і вашому народови, а також на користь всім народам, що таксамо як і ви бажають собі волї, як сонця.

В єдности вільних народів будуче щасте сьвіта.

З такою думкою ми, Поляки, витаємо вас, брати Українці, на вашому першому вільному Зїзді.

Свитає ранок нового дня, нової доби братерства вільних народів.

Ви вже стали до працї і в тій вашій працї на рідній ниві щасти вам Боже! Прийміть же щирим серцем се наше братерське вам бажанє.

ЗА ДОЛЮ УКРАЇНСЬКИХ ІМІҐРАНТІВ-АНАЛЬФАБЕТІВ.

На сторінках української преси в Америцї появляють ся зчаста сумні вістї про те, як то многі з наших іміґрантів не признають ся до своєї національности. Трафляєть ся се тоді, коли наш іміґрант находить ся в школї, урядї, а вже найчастїйше у фабрицї, коли він стає до працї.

Чому наш іміґрант не признасть ся до своєї народности, на се складають ся ріжнородні причини, а також обставини, серед яких він проживає. І так: Одні роблять се сьвідомо, а другі несьвідомо. Тверджу се на основі своїх помічень. Тих перших є богато в Америцї і то майже в кождій українській громадї. Задля особистих користий вони відсувають ся від своїх, поселюючи ся найчастїйше між Поляками (бо мова польська є їм із чужих мов найбільше знана), серед яких занимають ся торговлею. Щоби інтерес розвивав ся як слїд, вони чимраз більше зближують ся до Поляків, вступають до їх товариств, складають меньші чи більші жертви на польські народні цїли, виховують свої дїти в польській мові і тим способом затрачують почутє до української національности; коротко кажучи — вони польщать ся. І дуже рідко коли трафлясть ся, щоби з них наша суспільність мала якунебудь користь. Сьміло можна сказати, що вони є вже пропавшими для нашої суспільности.

Але є чисельна маса тих других наших іміґрантів-**анальфабетів**, яких треба ратувати від загибели. Се тісамі наші братя, Українцї-селяни, які, будучи на своїй батьківській землї під польсько-шляхотським правлїнєм в Австрії, не мали спромоги вивчити ся своєї рідної мови; се тісамі наші братя, які наслухали ся від своїх дїдів богато застрашаючих оповідань про панщину, гнет і насильство, доконуванє на нашім народі зі сторони польської шляхти; се тісамі наші братя, неграмотні селяни, які, будучи ще в рідних сторонах, не мали понятя про права української мови під панованєм Австрії; се тісамі наші братя, які, станувши перед „сендзьом", „радцом" і т. п. кровопийцем, з боязни і несьвідомости не мали відваги говорити до них своєю рідною мовою.

Обтяжені довгами, вони приїхали до золотодайної Америки в цїли поліпшеня своєї долї. Не знаючи иншої мови крім своєї і трохи польської, приходить наш іміґрант під фабрику шукати роботи, де стрічає іміґрантів иншої народности, найчастїйше таки Поляків, до яких радо і охочо привязує ся, думаючи притім, що вдасть ся йому в їх товаристві осягнути скорше занятє.

І так наш іміґрант ходить з польським іміґрантом від фабрики до фабрики, аж нарештї натрафляє на одну з фабрик, відки виходить урядник, котрий, видячи здоровий і способний матеріял до працї, кличе їх до середини. Покликаний наш іміґрант разом з кількома польськими, до яких народности він ще передтим признав ся, признасть ся також і урядникови, що він „Поліш". А дотого, коли наш іміґрант, працюючи уже в фабрицї, натрафить на свого настоятеля польської народности, то вже тоді ріж і рубай його, а він все таки представляє себе перед ним, що він також Поляком, мимо сього, що навіть читати анї писати не вміє по польськи, так як і по українськи.

Буває також таке, що такий наш іміґрант дораджує так поступати і другому свому братови, бо — мовляв — Поляк свому скорше дасть роботу ніж комусь з иншої народности. Дивувати ся нашому іміґрантови не можна, бо він робить се несьвідомо і яко такий є оправданий за свій проступок.

І тут, власне є поле до працї для наших провідників по громадах.

Щоби скинути з очий нашого іміґранта сю чорну заслону тьми і усунути сю боязнь, яка вкорінила ся в його ум по причинї застрашаючих оповідань про польсько-шляхотське знущанє над нашим народом під панованєм в Австрії, до сього веде одна лише дорога, а сею дорогою є **курс для неграмотних і відповідні лекциї.**

Як богато а богато могло би причинити ся до викорінюваня неграмотности у наших іміґрантів таке його духовенство, яке поза справами церковними могло би принести свому братови велику користь — як матеріяльну так і моральну.

Вивчивши ся своєї рідної мови, наш іміґрант візьме до рук книжку, добру часопись (тільки не таку, в якій редактори пишуть, що вони без вітчини і пійдуть спитати ся адвоката, де їх вітчина), а читаючи все те із замилуванєм, пізнасть близше свій нарід, його бувальщину, його великих ґенїїв, а все те він полюбить серцем і душею. Липаючи ся в Америцї, він і тут потрафить поліпшити свою долю, бо, знаючи вже свою мову, йому лекше буде вивчити ся анґлійської, а відтак старати ся стати якимось фаховцем. А верне він до старого краю по війнї, то і там буде иншим — не таким, яким прибув до Америки.

А коли, борони Боже, прийшлоб ся йому знов бути під польсько-шляхотським гнетом в Америцї, тоді він уже дасть собі скорше раду; тоді він вже не буде лякати ся анї пана „радци", нї „сендзього", бо він буде сьвідомий своїх прав і яко такий дасть відповідь всякого рода кровопийцям, що він має право говорити своєю мовою в Австрії на підставі закона, ще з року 1860.

Щоби помогти нашим іміґрантам-анальфабетам в цїли вивченя їх рідної мови, до сього повинні наші провідники брати ся чимскорше. Кінчить ся лїто, прийде осінь і зимові вечері і се є нагода використати сю пору в цїли вивченя неграмотних.

А тепер якраз час про се подумати.

Андрій Блащук.

ВОЄННІ ВІСТИ.

(Продовжене зі сторони 1-шої).

публичній опінії навіть президент Керенський. Про се нема тепер найменьшого сумнїву.

„Противники Рута в Росії мають на оправданє своєї ненависти супроти нього і американського правительства такі факти, як приміром те, що Злучені Держави не дали доси Росії фінансової помочи, яку Рут був обіцяв. **Росія надіяла ся, що дістане від Злучених Держав в як найскоршім часі позичку у висоті принайменьше 1 біліона долярів, а тимчасом американське правительство рішило ся доперва тепер удїлити Росії позичку, і то в сумі небільше ніж 100 міліонів долярів.** Але навіть і ся справа ще не є цїлковито полагоджена. Вправдї від вчера ведуть ся в сїй справі переговори між російським послом Бахметевом і Рутом, однак правдоподібно переговори будуть перервані з приводу останніх вістий, які наспіли з Росії. **Нема певности, в чиїх руках опинить ся керма в російській державі, тому й американське правительство не думає спішити ся з позичкою для Росії".**

Установчі Збори відложені на 11. грудня.

ПЕТРОГРАД, 23. серпня. — **Провізоричне російське правительство подало нинї урядово до відома, що вибори послів до Установчих Зборів відбудуть ся дня 23. падолиста. Перше засїданє розпічнеть ся не вчаснійше, як 11. грудня.**

(Первісно були назначені вибори на 30. вересня, а початок Установчих Зборів на 13. жовтня).

Троцький стоїть на чолї максималїстів.

ПЕТРОГРАД, 23. серпня. — **Від часу, коли пропав Ленін, провід над максималїстами обійняв Лев Троцький, приятель Ленїна.**

Напад на американського консуля в Одесї.

ОДЕСА, 23. серпня. — **Підчас демонстрації, яку уладили тут большевики, один з большевиків напав на американського консуля Рея і зірвав йому з голови капелюх.**

Небаром згромадила ся цїла товпа довкола консуля і заявила йому, що застрілить кождого, хто не хотів би здіймити перед нею капелюха. Доперва коли до сього вмішала ся більша товпа народа, консуль міг освободити ся від напасників.

—o—

Положенє у Фінляндії критичне.

ПЕТРОГРАД, 23. серпня. — **Положенє у Фінляндії є незвичайно поважне.** Доносять, що президент Керенський повідомив генерал-губернатора Фінляндії, Стаховича, **щоби на случай потреби військом обставив будинок,** в якім фінляндський сойм відбуває дальше свої засїданя проти наказу російського правительства, котре зажадало його розвязаня, **і силою змусити послів до послуху.**

ВІЙНА З ІТАЛІЄЮ:

Битва триває дальше. — Число полонених Австрійців зросло на 13.000.

РИМ, 22. серпня. — Італїйський урядовий звіт звучить:

„Здовж цїлого боєвого фронту битва триває без перерви дальше. На північ від Гориції воєнні операції розвивають ся зовсім правильно. Помимо тяжкого терену наші війска ломлять опір неприятеля.

„На полудне від Гориції битва приймила характер місцевий.

„Число полонених Австрійців зросло на 311 офіцирів і поверх 13.000 жовнїрів. 30 гармат, переважно середного калїбру, попало в руки наших війск. Також і проча воєнна добича є значна.

„Напади неприятеля на фронтї коло Трієсту і здовж границї Каринтії відбито".

Австрійці полонили за два днї 5.600 Італїйців.

ВІДЕНЬ, 21. серпня. — Австро-угорська головна кватира доносить:

„Одинайцята з ряду битва над Ізонцо розпочала ся і є в повнім тоцї. В десятьох попередних битвах неприятелеви не повело ся переломити нашої боєвої лінії. Таксамо і тепер йому не повело ся, лише на схід від Каналє вдало ся йому трохи посунути ся наперед.

„Між Дерселя і Віпах наступ Італїйців зовсім ударемнено. **В горах Красу неприятель осягнув лише місцевий успіх, здобуваючи місцевість Сельо, за що однак заплатив тисячами в убитих і ранених.**

„В протягу дводневної битви австро-угорські війска полонили поверх 5.600 Італїйців і здобули поверх 50 машинових крісів".

Італїйці доносять про 16.000 полонених.

РИМ, 23. серпня. — Італїйський урядовий рапорт доносить:

„В четвертім дни наступу італїйські війска осягнули на північнім крилї знова значні успіхи. Вправдї протинапади Австрійців є щораз сильнїйші, однак італїйські війска всї напади неприятеля ударемнили.

„Число полонених Австрійців зросло вчера на 16.000, між тими 350 офіцирів".

НА МОРИ:

В липни затопили Нїмцї 811.000 тон.

АМСТЕРДАМ, 23. серпня. — Новий нїмецький державний канцлер, др. Міхаеліс, говорячи про теперішнє воєнне положенє, заявив, що після звіту нїмецької адміралїції **в місяци липни підводні лодки затопили 811.000 тон.**

Анґлія втратила в однім тижни 20 кораблїв.

ЛОНДОН, 22. серпня. — Урядовий звіт анґлійської адміралїції доносить, що **в протягу останного тижня 20 анґлійських кораблїв впало жертвою підводних лодок і мін.** З 20 затоплених кораблїв було 15 повисше 1.600 тон, 3 понизше 1.600 тон і 2 кораблї рибацькі.

В останнім тижни Франція втратила 9 кораблїв.

ПАРИЖ, 23. серпня. — Урядовий звіт французького міністерства маринарки доносить, що **в останнім тижни 9 французьких кораблїв впало жертвою нїмецьких підводних лодок.** Між затопленими кораблями було 5 кораблїв повисше 1.600 тон і 4 понизше 1.600 тон.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

Другий асентирунок відбудеть ся на весні.

Міністерство війни змінило реченець другого асентирунку, який був назначений на 1. січня 1918 року. Другий асентирунок відбудеть ся аж на весні 1918 року.

Хочуть в декім змінити військовий закон.

Урядники департаменту війни мали наради з президентом Вілсоном в справі малої зміни військового закона. Вони хочуть, аби конгрес дозволив брати до війська тих мущин, які скінчили 21-ший рік житя вже по реґістрації, то є по 5-тім дни червня, а натомісць увільнити від війська тих, які ще не асентировані, а по реґістрації скінчили 31-ший рік житя.

Коли конгрес згодить ся на сю пропозицію, то в Злучених Державах буде нова реґістрація, однак лише для тих, які тепер скінчили 21 літ житя.

Плянують леґіон чужинців.

Чужинці, яких конскрипційний закон увільнив від війська, будуть бити ся проти Німеччини в чужинецьких леґіонах, коли лише проєкт посла Стефана Портера з Пітсбурга станеть ся законом.

Реґістрація виказує, що в Злучених Державах є 1.239.179 осіб, які заявили ся стати горожанами Злучених Держав, які однак не є горожанами Німеччини. Міжнародне право заборонює асентирувати таких людий.

Таких чужинців можна брати до війська, зорганізувавши лише чужинецький леґіон. До того леґіону будеть ся приділяти чужинців після національностий і кожда національна одиниця буде мати команду в своїй рідній мові.

Філядельфія грозить чужинцям.

Філядельфійський „Поблік Леджер" пише:

„Предсідатель асентирункової комісії в 7-мім окрузї, при 10-тій і Ботонвуд улиці, заповів, що молоді Американці, покликані до війська, уладять кровавий погром на тих чужинців, яких увільнено з війска тому, що вони не є горожанами.

„Ми в сїм окрузї з трівогою очікуємо перших днів вересня, коли відси заберуть здорових американських хлопців далеко на 500 миль від дому й родичів, аби вони проливали свою кров за чужинців, які будуть тут з них сьміяти ся. Щось страшного може лучити ся, і як воно станеть ся, то ніхто не може справедливо ганити тих хлопців".

Матери жадають від правительства мирової плятформи.

Матери, яких синів асентировано до війська, зберуть ся слїдуючої середи (29. с. м.) в сали театру Ґарден в Ню Йорку, аби спільно зажадати від американського правительства точного означення мирової плятформи, за яку їх сини мають воювати.

Сї збори, скликані жіночою мировою партією в Ню Йорку, не будуть противити ся асентирункови. Вони лише запитають тутешне правительство: „За що їх сини мають воювати?" і зажадають від правительства відповіди на сей запит.

Вступ мущинам на сї збори є зборонений.

Якого мира хоче Розевелт?

Полковник Теодор Розевелт, бувший президент Злучених Держав, витаючи в середу бельгійську воєнну комісию в Ойстер Бей, Н. Й., сказав:

„Ми мусимо мати справедливий мир, а мир, який не дав би Бельгії великого відшкодованя, не був би справедливим миром. Також мир не буде справедливий, коли він не відбудує велику чеську державу і велику державу полудневих Славян Австрії, який не злучив би австрійських Італійців і Румунів з їх вільними братами. Що більше — мир мусить прогнати Турків з Царгороду і освободити Вірменію".

Боротьба на улицях в Сан Франціско.

Зі Сан Франціско доносять, що в середу вибух там рід заворушень, які були спричинені трамваєвими робітниками, страйкуючими під теперішну пору. До стереженя порядку додано 200 полісменів більше. Страйкери знищили 22 трамваї.

Гроза великого страйку в Сан Франціско.

„Зелізничо-торговельна рада" в Сан Франціско, Кал., яка репрезентує 25.000 членів, ухвалила викликати на страйк всіх своїх членів в День Праці. Страйк має вибухнути з симпатії до трамваєвих робітників, які саме тепер страйкують. Рада остерегла трамваєву компанію, аби чим скорше погодила ся з робітниками.

Підвисшають ціну їзди на стріткарах.

Скрентонська трамваєва компанія запроваджує з днем 1. вересня б. р. підвишку з 5 на 6 центів за переїзд на стріткарах (трамваях) на всїх лініях. Ціна їзди зі Скрентону до Олифанту або до Тейлор буде 12 центів (замісць 10 цнт.), а до Карбондейл і Сімпсон 30 центів (замість 25 центів) Компанія оправдує свій поступок тим, що мусить підвисшити платню своїм робітникам і що матеріял для будови дороги подорожів. Отже, щоби забезпечити себе ніби від страти, підвисшає ціну для пасажирів. Нема то як американські капіталісти; в кождім случаю вміють собі порадити.

Ворожка заробила 50 долярів.

Нам доносять з Акрон, Огайо, що там ворожка внадила ся до одної хати і гостила так довго, аж доки не вимантила від одної женщини 50 долярів.

„Приходжу я з роботи, — говорить ся в листі — а моя газдиня оповідає, що в хаті була ворожка, сказала їй усю правду і ще прийде вечером. Я цікавий був знати, що ворожка оповідала і питаю про се газдиню. А вона каже, що ворожка питала її про гроші, кілько має, бо їй в картах показуєть ся, що газдиня має дуже богато гроший. Газдиня відповіла, що не має нічого, а ворожка каже: „То столівники мають".

„Тимчасом прийшов з роботи газда, а трохи пізнійше приходить якась чорнява, груба женщина, в чорній спідници, в червоно-вишневій блюзці і в чорнім капелюсі з червоними квітками. Її лиця були також червоні. Вона приходить і каже до мене „добрий вечір". Я читав газету, відповів на поздоровлене та дальше читаю, а вона пішла до хати. В хаті каже газдині до одного бордера, най ворожка кине йому карти, і сей згодив ся. Ворожка каже йому, що він має богато гроший і має 20-літного сина, а сей їй в очи: „брешеш", заплатив 25 центів і ворожка пішла, заповівши, що прийде ще завтра. Приходить до нас пані Т. Гр. зі своїм чоловіком і почала ганьбити, що люди дають ся туманити ворожці.

„Другого дня я не пішов до роботи, бо чув ся трохи хорий. О першій годині пополудни приходить ворожка знова і каже до мене: „Як вам ідзе, ойцец?" Але я нїщо не відповідав. Вона пішла до хати, напила ся води, але, побачивши, що тут вже нічого не скористає, вийшла з хати і пішла під дерево, де сидів якийсь високий, грубий, біляний на твари мущина. Вона рукою вказувала йому, де була, в котрій хаті.

„Третого дня приходить до нас сусідка і оповідає свою пригоду з тою ворожкою. — Ворожка, каже сусідка, прийшла до мене до хати, але як побачила бордерів, так зараз вийшла. Як лише бордери вийшли з хати, так яких пять хвиль пізнійше ворожка входить знова. Напила ся води і каже, що дала би дитині кводра, але не має дрібних і просила її, аби зміняла 5 долярів. Сусідка витягнула зза панчохи гроші і зміняла їй пятку. Ворожка витягнула з кишені якусь фляшину з порошками, піднесла сусідці під ніс, ся стратила память, а ворожка забрала у неї 50 долярів. Четвертого дня чоловік питає жінку за гроші, а вона аж тоді здогадала ся, що гроший нема... Впала на підлогу і умліла.

„Чи не час вже не датись натягати ся дурисьвітам?" — М. Матейчук.

Українські самостійники.

Московське „Русское Слово" доносить, що підчас всеукраїнського селянського зїзду в Києві українські самостійники розвинули були сильну агітацію, аби на зїзд впустити як найбільше своїх делеґатів. Тому, що делеґатів впущено лише за білєтами, самостійники перекупляли деяких делеґатів, платячи за білєт з рішаючим голосом по 100 карбованців, а за білєт з голосом дорадчим 50 карбованців.

Хрусталев-Носар арештований.

Дня 5. липня полтавський судовий прокуратор, іменований тимчасовим російським правительством, приказав арештувати бувшого предсідателя полтавського земства, Хрусталева-Носара.

Арештоване наступило вечером по скінченю нарад земства, на яких Хрусталев-Носар горячими словами привитав універсал Української Центральної Ради і взивав, аби Українці орґанізували свої військові полки в цїли оборони автономії України. „Українські полки — говорив Хрусталев-Носар — є потрібні тимбільше, що вже Поляки мають свої леґіони, а знаємо, що відносини між Українцями і Поляками що дня заостряють ся".

Поступоване властий з Хрусталев-Носаром викликало велике обурене серед членів земської управи і серед місцевого українського населення, бо Хрусталев-Носар оказав ся наскрізь українським патріотом.

„Запорожська Січ" у звенигородськім повіті.

У звенигородськім повіті, київської губернії, зорганізовано добровільну воєнну організацію „Вільне Козацтво", яке має на цїли оборону інтересів України і обезпечене прав слабших, оборону маєтків і лісів від насильного загарбуваня, а також бороти ся з чорносотенцями і дезертирами.

Членом може бути кождий селянин, вільний від військової служби. Козаки зоружені в рушниці і револьвери і одіті в українські козацькі строї. На початок вписало ся около 500 членів. Плянують ся у нутрі орґанізації завести давні звичаї на Запорожській Січи.

Звірства в Галичині виходять на верха?

Дня 13. червня в Москві відбув ся зїзд жовнірів і офіцирів московського ґарнізону та делеґатів волинськ го полку і групи „Єдинство". Зїзд той цікавий для нас тим, що на нім якийсь делеґат говорив про німецькі звірства в здобутих Німцями землях. На ту заяву про звірства Німців московський делеґат Гуревич відповів: „Не говоріть богато про німецькі звірства: а що ми робили в Галичині?"...

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

Продовжене повновластий австрійських послів.

Реченець теперішних австрійських послів мав скінчити ся 12. червня 1917 року, однак на засїданю 27. червня парлямент одноголосно ухвалив продовжити повновласти послів аж до 31. грудня 1918 року.

Румун жадає влученя Румунії до Австрії.

Румунський посол з Буковини, Ачіул, промовляючи 14. червня б. р. в австрійськім парляменті, заявив, що тепер нема найменшої перешкоди злучити всіх Румунів під скиптром Габсбурґів.

Крамарж і Радочін приїдуть до Злучених Держав.

Увільнені з тюрми чеські посли, др. Крамарж і др. Радочін, заявили австрійському правительству, що як лише скінчить ся війна, вони опустять границі Австрії і поїдуть до Злучених Держав. В Злучених Державах дадуть ряд відчитів та лекцій і відїдуть до Росії, де сподіваютъ ся одержати становища професорів в колеґії або університеті.

Австрія забирає рурки від церковних орґанів.

Зі Швайцарії доносять на підставі чеських часописий, що австрійське правительство видало розпорядженє в найкоротшім часі зреквірувати рурки з церковних орґанів у всіх церквах монархії.

В Німеччині заборонено курити на улицях.

Берлінська „Морґенпост" доносить, що в Німеччині заборонено курити на улицях, аби тим способом зберегти засоби тютюну.

На Шлезку відкрито нові поклади угля.

З Берліна доносять, що на Шлезку (німецькім) відкрито нові широкі поля покладу угля, в деяких місцях на 22 метри в глибину. Приготованя до експльоатації сих покладів почнуть ся з початком вересня.

Карти на хліб у Швайцарії.

Федеральна рада Швайцарії ухвалила з днем 1. жовтня 1917 року завести в Швайцарії карти на хліб. Одна особа буде могла купити найбільше ½ фунта хліба денно. Крім того може купити собі 1 фунт муки на місяць.

Літературний сьвіт.

Нюйорський „Поблишерс Рекорд" доносить, що в 1915 році в Злучених Державах видано 10.445 літературних праць; в Англії 10.685, а у Франції 4.274.

СТАРОКРАЄВІ ВІСТИ.

Із занятої австрійськими війсками Волині.

Всї більші рільничі господарства в занятих австро-угорськими війсками повітах володимирськім і ковельськім на Волині цілком знищені. Нужда панує страшна. Селяни мають на стільки збіжа і пашї, що ледви можуть виживити себе і худобу.

Урядові оголошеня видаєть ся в трох мовах. В повіті володимирськім у мовах: німецькій, українській і польській, знова в ковельськім повіті в мовах: німецькій, жидівській і деколи в московській або польській.

Дописи.

З DETROIT. MICH.

Шкідлива діяльність „Окружного Комітету Федерації Українців" в Дітройт, Міш.

На сторінках „Свободи" появляють ся зчаста дописи з Дітройт про шкідливу діяльність місцевого „Окр. Ком. Фед. Українців".

Що діяльність сього комітету є шкідлива і наносить нашій громаді богато лиха, сього не може ніхто заперечити, тимбільше тоді, коли перечитає кілька відкритих мною фактів. Певно, що й відкритий царський провокатор фон Швайцар плюне тоді в очи отцю Ваньови за те, що виховав таких „чесних" своїх федераційників.

Впала мені до рук припадково часопись „Народ" (ч. 2, з 6. липня 1917), в якій є поміщений звіт з діяльности „Окр. Ком. Фед. Укр." в Дітройт, Міш. Ось-що там в тій новонародженій ґазетці „Народ" находить ся, а чого нема поміщеного, а що повинні були помістити федераційники. Все те я розкажу шановним читачам, тільки з увагою прошу читати.

Дня 10. вересня 1916 р. жертвував я на вічу федераційнім 75 центів на вдови і сироти. Сю жертву я зложив на руки В. Цимбалістого, секретаря „Окр. Ком. Ф. У." в Дітройт, Міш. Моєї жертви не тільки що не передано на бажаний мною фонд, але й не поміщено цілої жертви, тільки 25 центів, і то не знати, на який фонд, бо ясно нема в „Народі" сього записано. Що стало ся з рештою моєї жертви на вдови і сироти в старім краю, о тім в „Народі" федераційники не згадують.

Знаю також і те, що на вічу 10. вересня 1916 р. мій сусід, п. Григорій Співак, в моїх очах жертвував суму 50 центів на „Січових Стрільців", а його жертви на бажану ним ціль не передали також, таксамо як і моєї жертви. Скільки більше було таких випадків, покищо не відомо, бо наші братя не всі вміють читати і деякі з них цілком не знають і до нині, що стало ся з їх жертвами. Отже, як бачимо з повисшого приміру, то „Окр. Ком. Фед. Укр." в Дітройт, Міш., поступає собі з народними жертвами **самовільно проти виразної волї самих жертводавців.**

Далї в тімсамім звітї федераційники помістили, що др. Гриневецький, господин Семешко і пані Гриневецька були у нас вічевими референтами, так, як прим. др. Сіменович, пані Струтинська, п. Січинський і Ом. Ревюк, яким виплачено коштів подорожи на суму $178.50. На сім місци я стверджую факт, що се лож! У нас, в Дітройт, ніколи на федераційнім вічу не реферували анї др. Гриневецький, нї пані Гриневецька, нї господин Семешко — кромі висше наведених. Зазначити годить ся, що др. Гриневецький приїхав до нас яко гість звичайний і в ролї звичайного гостя був присутний на концерті в честь Франка, дня 17. грудня 1916 р. Йому не належало ся оплачувати коштів подорожи, а мимо сього федераційники заплатили д-рови Гриневецькому з призбираних на концерті гроший. Господина Семешка також не прошено на той концерт, тільки п. Січинського. А мимо сього федераційники оплатили і господинови Семешкови подорож з Нового Йорку до Дітройт і в противну сторону. Прошено тільки паню Гриневецьку на концерт, яка дійсно прибула і її належало ся заплатити за дорогу, *а більше нікому*. Отже як бачимо, то тут також федераційники дали наглядний доказ, що поступають собі **з народними грішми зовсім самовільно.** Додати треба ще й те, що ся виплата відбувала ся в часі концерту зі зібраних тодї гроший. А виплачував гроші касієр і „голова без голови", Дмитро Підгайний, з кількома иншими членами місц. „О. К. Ф. У." — без згоди всїх членів, на що не всї були би згодили ся.

Також в тійсамій ґазетї „Народ" нема поміщеного всього розходу зі згаданого висше концерту в честь І. Франка. Тверджу се на основі своїх помічень. Саме на зборах „О. К. Ф. У." в Дітройт, дня 24. грудня 1916 р., в моїй присутности читано, що Дмитро Підгайний — як сам він говорив — заплатив за автомобіль 28 долярів (двайцять вісїм долярів), яким то автомобілем їздили гості з федераційниками від самого рана аж до години 11.30 в ночи. Коли Дмитро Підгайний признав ся, що заплатив таку суму за непотрібний автомобіль, тоді на тих зборах член „О. К. Ф. У." в Дітройт, Міш., п. Левкович, сильно протестував проти самовільного винаймлення автомобіля і назвав роботу Підгайного підлою. Що так було, се посьвідчить о. М. Стернюк, А. Блащук, а також инші присутні тоді члени.

З сього ми бачимо, що таким Підгайним і Цимбалїстим не лежить на серци народна справа. Коли би вони були щирими робітниками на народній ниві, то не замовляли би автомобіля і не платилиб так великої суми за нього. У нас можна їздити стріткарами. Також і таким гостям, як шановне панство Гриневецькі, і господин Семешко, і Дмитро Підгайний, і Василь Цимбалістий, було місце в стріткарах. Вони не зважають на те, що за тих 28 долярів можна було неодну вдовицю і сиротину виратувати від голодової смерти в старім краю; вони не дбають, аби народні жертви пійшли скоро на поміч нашим братям у старім краю; зате вони гостили ся по кождім вічу і концерті по першорядних готелях в Дітройт, а на кілько напили і наїли, то сього також не помістили в „Народі", певно таки з простих причин, бо боялн ся, щоби Українська громада в Дітройт не напятнувала їх *шкідливої діяльности.*

Нема також в „Народі" поміщених тих 5 долярів, які ухвалено виплатити В. Цимбалістому за те, — як він сам говорив — що через концерт стратив день праці. Чи стратив він день праці, чи нї, то сього ніхто мабуть не провірив. А хоч би й так, то чому було встидати ся помістити се у звіті? Певно, що на зл... все шапка горить...

Нема також поміщеного того, кому виплачено суму 25 долярів на лікарську поміч, про що є лише згадка в тійсамій ґазетї „Народ". Може бути, що сю суму заплачено лікареви за те, що зливав і обкладав ледом голову Дмитрови Підгайному. Та на се не треба брати лїкаря, бо є добрий льокай в „Окр. Комітеті Фед. Укр." в Дітройт і він чи не спеціяліст до таких слабостий...

Отсе стільки, про що мені вдало ся переконати. Що більше федераційники не помістили у своїм орґані, то вже годї довідатись, бо вони дуже спритні шахр...

А тепер до Тебе, дітройтська Громадо: Чи довго ще будеш іти на сліпо за покликами „О. К. Ф. У." в Дітройт? Я на сім місци раджу кождому чесному Українцеви, щоби до тих федераційників не признавав ся і не йшов за їх покликами. Їх робота є шкідливою, що аж занадто проявила ся. Що воно так є, а не инакше, нехай послужить те, що т-во „Запорожська Січ", братство св. І. Хрестителя (відділи У. Н. Союза) і братство св. Йосифа (відділ „Провидїня") виступили також з „О. К. Ф. У." в Дітройт. Відступили від федераційників також наш парох о. М. Стернюк і А. Блащук, бо переконали ся, що діяльність федераційників є шкідливою в многих случаях.

І хоч і я був колись членом „О. К. Ф. У." в Дітройт, та й заплатив членську вкладку в сумі $1.50, а також дав маленьку жертву на їх руки з просьбою вислати її на поміч нашим голодуючим в старім краю, то всього того я жалую і тут на сім місци проголошую свою резиґнацію і публично жадаю вислати мою жертву (50 центів) на вдови і сироти в старім краю, або звернути менї її. Одно або друге треба зробити безпроволочно!

Ніякий чесний Українець ні Українка не повинні належати до тої орґанізації, де є о. Ардан і самозваний „швайцарський делєґат" Микола Цеглинський, бо вони не варті того, щоби йти за їх кличами. Вони дали доказ, що їм не лежить справа народна на серци, **тільки кириня і роздори.**

Возьмім примірем швайцара. Ми знаємо, що швайцарський опришок, *відкритий царський провокатор*, є сином поета, очитаний, але саме тому, що замолоду перевчив ся, не дістав моральних засад і накоїв богато лиха на американській Україні, більше ніж *яничари. Яничари* бють зверха, а він позраджував пляни українського ґенерального штабу і ще богато набрехав. Шкода, що українська суспільність в Америці того не бачить і не прожене відси царського провокатора.

Є чутка, що царський провокатор фон Швайцар хоче їхати на Україну. А звісно, що він не має гроший і „Укр. Центральна Рада" в Києві повинна бути справедлива і заарештувати його за злочини і скандали, які він заподіяв. Памятаймо на те, що може прийти до великого всеукраїнського скандалу!

Тримаймо ся здалека від таких голодранців як швайцарський опришок і о. Ваньо, бо їх робота на американській Україні наносить українській справі богато лиха, яке нічим не дасть ся направити.

Яків Поливка,
бувший делєґат в „О. К. Ф. У." в Дітройт від братства св. Йосифа, від. 96 „Провидїня".

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ.

З нагоди отвореня нової „Січової галї" — відбудеть ся — заходом Тов. „Січ", від. 342 У. Н. Союза

КОНЦЕРТ імени Тараса Шевченка

в неділю, дня 26. серпня 1917 р. в гали при Розевелт евеню, ріг Гейзел стр., Картерет, Н. Дж.

Початок о годині 7-мій вечером.
ЦІНА ТИКЕТІВ: 50, 35 і 25 ЦНТ.

ПРОГРАМА:

1) Вступне слово.
2) Народна пісня: „Ой гіля", ...відспіває хор мужеський
3) Т. Шевченко, віддеклямує.................п. Зофія Кузьмінська
4) Т. Шевченко-Кумановський: „Ой вербо", ...хор мужеський
5) Вязанка народних пісень...хор женс.
6) Т. Шевченко-Ванковський: „Нащо менї карі очи", сольо сопранове, відспіває ....п. Юлїя Корецька
7) Народня пісня: „Сонце низенько", ...хор мужеський
8) Верді: „Іл Троватор", тенор-бар. сольо, відспіває..артист Е. Василенко
9) Укр. гимн і „Май контри", в супроводі пяна, під діриґентурою артиста Е. Василенка. 99-100

ГАМТРАМК І ДІТРОЙТ, МІШ.

Заходом тов. ім. М. Січинського, від. 113. У. Н. Союза — відбудеть ся —

ПЕРШИЙ ВЕЛИКИЙ ПІКНІК

в неділю, дня 26. серпня 1917 р. в Ficker Garden, на Van Dyke Road, коло Mt. Oliver Cemetery.

Початок від 1. години до пізної ночи.
ВСТУП НА ПІКНІК ВСЕГО 25 ЦНТ.

Хто хоче гарно забавити ся і відпочити сьвіжим воздухом по тижневій тяжкій праци, те нехай прибуде на сей пікнік, а певно не пожалує.

Просить ся брати Harper Center line кару, а зайдете до самого парку.

99-100 УРЯД ТОВАРИСТВА.

ДО АМЕРИКАНСЬКО-УКРАЇНСЬКОГО БЮРА

надійшли з краю і доси лежать невідібрані листи для слідуючих осіб:

490. Вовчук Дмитро від брата Василя, Трійця, Заболотів.
491. Вовк Іван від жени Марії, Юрківка, Стриганці.
492. Вовчук Дмитро від Товстюка Петра, з війска.
493. Вовк Федько від жени Анни, Гори, Верхрата.
494. Возьний Петро від жени Анни, Нагачів, Яворів.
495. Врази Войтїх від жени Еви, Скварява нова, Жовква (2 листи).
496. Винник Іван від сестри Евдохи, Небилів, Перегінсько.
497. Виноградник Симеон від жени Марії, Орошени, Буковини.
498. Виростек Юрко від Шлемка Петра, Белелуя, Снятин.
499. Захаревич Іван від сестри Анни, з Росії.
500. Захарук Тимофій від жени Доці, Панківці, Снятин.
501. Захарук Василь від Бойчук Доці, Здубрівці, Снятин.
502. Захарків Анна від родичів, Ремізівці, Золочів.
503. Зачкпила Іван від жени Еви, Долиняни, Городок Ягайл.
504. Задвірний Павло від жени Марії, Прибснь, Стрілиска нові.
505. Загатїй Текля від сестри Сеньки Николин, Уличио, Дрогобич.
506. Заяць Никола від родини, Мамаївці, Буковина.
507. Зарівний Станкслав від жени, Сокаль.
508. Зарицький Іван від матери Людвики, Кесмирин, Бучач.
509. Заставний Фред від батька, Андріївка, Витків новий.
510. Завідюк Василь від жени Авремії, Дагидени, Буковина.
511. Завислак Карель від брата Івана, з італійського полону.
512. Збрик Юстина від сестри, Скорики.
513. Зеребчук Михайло від жени Хеми, Ковитів, Сокаль.
514. Зьємковський Франк від жени Марії, Підкамінь.
515. Зінко Никита від жени Олени, Цеблїв, Белз.
516. Зілінський Н. від родичів Йосифа і Марії, Зазднів, Рогатин.
517. Зелінський Іван від Трунквальтер Евдокії, з бараків.
518. Зорней Сома від жени Марії, Южинці, Кіцмань, Буковина.
519. Зомбек Франк, Савіцький Михайло і Якимович Франціша від Псьонжчака Криштофа з італійської неволі.
520. Журек Николай від жени з Бук.
521. Жвір Стефан від жени Катерини, Скварява нова, Жовква.
522. Зига Мартин від доньки Брониславй, Заболотів.

Належитість за кождий лист виносить 50 центів.

Гроші треба посилати в моні-ордерах або в готівці на адресу:

AMERICAN UKRAINIAN EXCHANGE, Inc.,
520 E. 6th St., New York, N. Y.

СМЕРТЬ ТИМОША.

Історичне оповідане.

На основі повісти Роговоі

написав Н. М.

(Дальше).

VI. БОМБА.

Козацький табор був розложений коло самих окопів на широкім майдані. Шатро Тимоша стояло трохи подальше та не було нічим обезпечене перед ворожими стрілами. Як на справжнього козака пристало, він любив военний гамір, і серед куль спав, як у себе дома. Господариня просила його, щоби переніс ся до замку, але він подякував їй за добру волю і остав ся в своїм шатрі, серед табору.

Була темна, осінна ніч. Вітер свистав по мурах, лопотів гилями дерев та розносив кличі нічних варт. Тимош спав накритий своєю буркою. Снив ся йому гарний сон. Весна, степ, голубе тепле небо і пасіка. Така хутірна затишна пасіка, з кріслатими грушами, старим медком і ще старшим пасічником, як тільки на Україні буває. До такої пасіки іде він з Локсандрою та з маленьким синком, що бавить ся на руках у матери. Ідучи, говорять з собою, якби не бачили ся дуже довго. „Ти вже не поїдеш нікуди! Нікуди не поїдеш, мій милий" — говорить до Тимоша Локсандра. Сонце горить, трави шумлять, від пасіки заносить медом. Аж тут якийсь вітер, такий, що нераз морозить чоловіка і прошибає наскрізь, такий, що віддих запирає і заплющує очи. На силу розплющує їх Тимош і — о диво! Ні пасіки, ні Локсандри, ні сина. Нічого. Біло, бездушно, глухо. Кричить, але сам свого голосу не чує; хоче бічи, не годен ніг ворохнути. Нічого...

„Іги! — говорив Тимош, встаючи досьвіта з постелі. — Такий гарний початок, а такий поганий конець!" — і одягаєть ся скоро, щоби осмотрити табор, чи не вчинили йому вороги через ніч якої шкоди. Обійшовши кругом, вертаєть ся перед шатро, запалює люльку та сідає на якійсь порожній скрині. Любить оттак сидіти та дивити ся, як будить ся зі сну його табор. Відти видить він також, що дієть ся у ворожім війску.

Ранок був зимний, з приморозком, що злегка постинав болото, воду і кров. Усьо. На мури, на табор і на Тимоша падали перші лучі ранного сонця, червоні та холодні, як кров.

По таборі волочили ся жовніри. Поїли коні і розпалювали огні. Деинде сиділи безжурні гуртки, заїдаючи саламаху, сьміючись та перекидаючи ся веселими, дотепними словами.

Звичайно козаки. Хоч біда а вони „гоц".

Тимошеви пригадав ся сон... Ранок, пасіка, Локсандра.... Нараз — блиск, свист, шум і — нічого... Зовсім нічого...

— Ратуйте, ратуйте! — загомоніло в таборі. — Батька вцілила бомба!

Всі кинули ся до Тимоша; він лежав на земли блідий, закервавлений, тяжко віддихаючи.

— Нічого, нічого! Я жию, я тільки ранений, несіть мене до замку!

Кількадесять здорових рук метнуло ся робити ноші. Потім осторожно положили на них Тимоша і понесли до замку. За хвилю в таборі було майже пусто. Козаки з відкритими головами стояли коло замку, дожидаючи вістки, що дієть ся з сином їх любого гетьмана. На многих грізних лицях появили ся сльози.

— Батьку наш, батьку наш! Не вжеж ти нас оставиш? — шептали вони.

Господариня кинула ся на стрічу. Ся зелізна жінка, що ніколи не тратила відваги, мало що не зімліла, побачивши окервавленого Тимоша.

— Нічого, нічого! Я жию... Скорше приведіть мені лікаря.

Кинулись за лікарем. Привели кількох: Жида, Молдавина, знахорку та двох Вірмен.

Всі вони взяли ся обмивати та осмотрювати рани. Одна рана, в голові, не була небезпечна, але друга, в бедрі, показала ся дуже тяжкою. Бомба розірвала якусь скринку і відривок з неї застряг Тимошеви в боці. Тріска застромила ся глибоко і розчіпила ся так, що треба було по кускови її витягати.

Лікарям здавало ся, що всі щіпки виняті, але Тимош заєдно жалував ся, що чує колючий біль у боці. До рани приложили масть, обвязали ногу, але вже по двох годинах прийшла горячка, хорий стратив притомність і почав говорити від річи.

Господариня лишила ся при нім, а начальство над війском передала Федоренкови; до гетьмана вислала проворного посла з вісткою про те, що стало ся.

Перекрадав ся він лисом через ворожий табор, вдавав Поляка, то знов старого лірника, то знов придуркуватого діда і аж по довгих пригодах дістав ся щасливо до української границі. Тут роздобувв доброго коня і вітром мчав ся до Суботова, до батька гетьмана.

VII. СМЕРТЬ.

Хорому ставало чимраз гірше. Нога спухла, рана почорніла; він стогнав і кидав ся в горячці, вючи ся від невисказаного болю.

Господариня немов скамяніла в німій розпуці. Бліда, з нерухомим поглядом, з затисненими губами ходила вона коло недужого, не покидаючи ні на хвилю його постелі.

Помагав їй тільки Федоренко, якого всі любили і йому довіряли.

На третий день недужий втихомирив ся і прийшов до себе; лице збіліло і витягнуло ся, ніс заострив ся і тільки очи незвичайно блищали, якби до них збігло ся усьо житє з цілого тіла.

Увійшов Федоренко і сів біля недужого в головах; господариня присіла в ногах.

Тимош глянув на його похмуре лице і усьміхнув ся; так сьміеть ся иноді осінний, пізний день, дивлячи ся, як мороз морозить землю.

— Бувай здоров! — промовив Тимош. — Моя пісня відспівана.

— Що ти! Що ти батьку! — відповів перестрашений Федоренко. — Гріх так говорити. Тобі нині ліпше і дасть Бог, за кілька днів ти підіймеш ся.

— Добре було би подужати! — відповів Тимош. — Богато всякого діла... Знаю, знаю... і тим тяжше мені умирати.

Його очи покрили ся росою, як вікна під вечір.

— Страх, як хочеть ся жити! І Локсандри жаль і дитину рад би узріти і всі ви для мене такі дуже добрі. І сил моїх молодих також шкода; змарнують ся вони і не принесуть добра ні вітчині, ні родині. А я думав, що поможу батькови в його великім ділі, що перейму з його рук керму України та поведу її дальше кріпкою рукою. Ну... видно Бог не хоче... Чую смерть у себе за плечима... Прости, товаришу! — говорив, простягаючи до Федоренка праву руку. — Прости, коли в чім перед тобою провинив ся! А ти, княгине, — говорив, подаючи господарині лівицю — бувай мені здорова! Ліва рука іде від серця... Локсандрі перекажіть, що я про неї до смерти тямив і що по смерти також тямити буду, коли тільки память наша не кінчить ся з житем... А батька потіште, що я помер, як добрий козак і щирий християнин... А тепер покличте мені пан-отця.

Господариня тихо вийшла з кімнати і післала за своїм сповідником, що жив біля каплиці, в замку. За чверть години худий, високий, марний старець-сьвященик увійшов до хорого. Всі вийшли. Почала ся сповідь. Потім недужого запричащали, при чім у кімнаті був тільки Федоренко і княгиня.

Коли сьвященик вийшов, Тимош попросив, аби його лишили самого.

Господариня і Федоренко вийшли до сусідної кімнати та пильно надслухували, що чинило ся з хорим. Може за дві години він покликав тещу.

— Ну, княгинечко, — промовив, ніби весело. — Бувай здорова! Смерть моя вже за мною приходила.

— Тимоше! Не говори того, Тимоше! — крикнула господариня, опускаючи ся навколішки перед його ліжком.

Шанувала його і вірила в його силу, видячи в нім цілу свою оборону.

— Буде, буде, не плач! — говорив лагідно, доторкаючи ся її руки. — Мені тепер так добре, так легко, так свобідно. Лиш ті гадки... ті гадки!...

Замкнув очи і здавало ся, що спить.

На дворі вив холодний вітер. Дощ зі снігом бив до вікон і бреніла самотна муха. Зимовий сон забув її забрати. Тепер вона не знала, що почати з собою. Княгиня била ся з гадками. Що тепер буде з нею, хто її оборонить? Здавало ся їй, що перед нею, на постели, конає її вся надія, вся радість, всьо...

Нараз хорий кинув ся, випрямив ся і широко розплющив мутні очи:

— Ось вона! Смерть! Смерть! — крикнув сильним голосом, простягнув перед себе буки і немов підкошений упав на подушки.

Господариня зірвала ся, приложила руку до грудий хорого, але його серце вже не било.

(Конець буде).

ЧИ ВИ Є ПЕРЕДПЛАТНИКОМ „СВОБОДИ"?

КОЛИ ЩЕ СЕЇ ЧАСОПИСИ НЕ ПЕРЕДПЛАЧУЄТЕ, ТО ЗАЧНІТЬ ПЕРЕДПЛАЧУВАТИ ЇЇ СЕЙЧАС.

„СВОБОДА" є найбільшою зі всіх українських часописий в новім і старім краю.

„СВОБОДА" виходить три рази тижнево — у второк, четвер і суботу.

„СВОБОДА" подає цінаві новини американські і краєві, популярно-наукові розвідки, оповіданя і фейлетони.

„СВОБОДА" також подає найдокладнійші відомости з поля війни і з нашого рідного села та повіту.

ПЕРЕДПЛАТА ВИНОСИТЬ:

В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ:
НА ЦІЛИЙ РІК..........$2.50
НА ПІВ РОКУ..........$1.25
НА ЧОТИРИ МІСЯЦІ..........$1.00

ПОЗА ГРАНИЦІ ЗЛУЧ. ДЕРЖАВ:
НА ЦІЛИЙ РІК..........$3.25
НА ПІВ РОКУ..........$1.75
НА ЧВЕРТЬ РОКУ..........$1.00

Звертаємо увагу, що на кредит нікому не висилає ся часописи.

Гроші належить висилати враз з замовленєм на почтовий або експресовий моні-ордер або в реджістрованім листі на адресу:

„SVOBODA",
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Читайте українські книжки і ґазети бо часте читанє веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свобода".

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ҐАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАНЄ ВЕДЕ ДО ПРОСЬВІТИ, А ПРОСЬВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО ЦІННИК КНИЖОК ДО ДРУКАРНІ „СВОБОДИ", 83 ГРЕНД СТ., ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ.